

Borgå som kulturstad

Diskussionstillfälle på huvudbibliotekets scen den 15 maj 2024 kl. 17.

Circa 25 deltagare förutom arrangörerna var närvarande. Diskussionen ordnades i samarbete med bland annat följande föreningar: Borgå Kulturvänner, Borgå Kulturbåten, Pensselitehdas, Nyke och Särö. Borgå stadens kulturtjänster representerades av Susann Hartman, chef för kulturtjänsterna, och Sari Hilska, kulturplanerare.

Diskussionen modererades av redaktör och författare Mikael Crawford (senare: facilitator) enligt Dialogpaus-metodens principer. Anteckningar fördes och redigerades av projektkoordinator Tomi Lassi. Bidragen från de separat utsedda experterna anges med deras initialer:

SG	– Sari Glad, Borgå Kulturvänner rf
SH	– Susann Hartman, chef för stadens kulturtjänster
PS	– Pasi Siltakorpi, Nyke rf (och fullmäktigeledamot)
RL	– Robin Lybeck, Borgå Kulturbåten rf
MM	– Mark Mallon, Särö rf

Nedan finns en så exakt som möjligt utskrift av hela diskussionen (på finska). Först en AI-genererad, verifierad sammanfattning av det hela:

- Debatten fokuserade på läget och potentialen för kulturaktiviteter i Borgå. SG presenterade ett medborgarinitiativ för ett konstmuseum i Borgå, vilket väckte en debatt om skillnaden mellan kultur- och idrottsaktiviteter när det gäller antalet initiativ och deras potentiella inverkan. SH konstaterade att det finns färre kulturinitiativ än idrottsrelaterade, men att de är viktiga diskussionsstartare.
- RL och andra deltagare efterlyste mer stöd och mer flexibla metoder för kulturaktiviteter, till exempel genom att underlätta användningen av offentliga utrymmen för evenemang. Det belystes att kulturutrymmena i Borgå huvudsakligen förvaltas av den tredje sektorn och att det finns få utrymmen som ägs av staden. Facilitatorn mm. föreslog att man skulle centralisera informationen om användningen av utrymmen och öka antalet utrymmen med låg tröskel.
- PS nämnde det mer synliga försvaret av idrotten i stadsfullmäktige och påpekade att kulturlivet är splittrat, vilket gör det svårt att försvara gemensamma intressen. SH påpekade att kulturen nämns i stadens strategier och att inga nedskärningar är i sikte gällande kulturbidrag.
- En kvällsskola med kulturtema föreslogs också för fullmäktige, där experter skulle kunna tala om kulturens marknadsvärde och konstmuseiprojektet.

Tästä haluamme puhua – Det här vill vi tala om

www.porvoo.fi/tasta-haluamme-puhua - www.borga.fi/det-har-vill-vi-tala-om

- Slutligen diskuterades potentialen i Borgås litteraturhistoria och möjligheten att arrangera en litteraturfestival som skulle kunna locka både lokalbefolkningen och utomstående.
- Diskussionen avslutades med ett tack och en önskan om att fortsätta arbeta med kulturfrågor i framtiden.

Transskribering av diskussionen (på finska)

Fasilitaattori esitteli Erätauko-menetelmän periaatteet ja keskustelun kulkua. Hän myös johdatteli keskustelun aiheeseen ennakkotiedotusta mukaillen: ulkopuolinen mieltää helposti Porvoon kulttuurikaupunkina sen historiallisen merkityksen ja kulttuuriperinnön takia, mutta millainen kaupunki on nykyään kulttuuritoimijoille?

SG: Itse toivon enemmän aktiivisuutta ja toimia, ei vain kauniita puheita. [Esittelee tehdyn kuntalaisaloitteen taidemuseon saamiseksi vihdoin Porvooseen. Aloite on allekirjoitettavana netissä ja täällä paperisena. SG lukee ääneen tämän aloitteen]

SH: Kaupunki on jo vastaanottanut tämän aloitteen, mutta ehkä allekirjoittaneiden määrä päivittyy edelleen netissä. Kuntalaisaloite on hyvä tapa vaikuttaa. Vastausaika aloitteisiin on joskus kovin pitkä. Kulttuuriaiheisia aloitteita on tullut varsin vähän, verrattuna esimerkiksi liikuntapalveluille tuleviin. Tämä on kuitenkin hyvä tapa ainakin herättää keskustelua aiheista.

Fasilitaattori: Eikö kuntalaisaloite olekaan ideoiden ”mappi Ö”?

SH: Ei, aloite ei ainakaan sitä ole!

Fasilitaattori: Eikö ole erikoista, että kulttuurin alalta tulee vain vähän aloitteita?

SH: Kyllä, ja sille voi vain arvailla syitä. Ehkä kulttuuriväki on niin hajallaan, eri kulttuurin aloilla toimitaan kukin tahoillaan?

Keskustelija 1: Onko urheiluväkeä enemmän?

PS: Kulttuuriväki on pirstaloitunutta, ”puuhailee omissa ryhmissään”. Jos nettihakuja on uskomisen, jokainen kaupunki on kulttuurikaupunki, ainakin omasta mielestään.

Fasilitaattori: Millainen on Nyken suhde kaupunkiin?

PS: On saatu avustuksia, kun niitä on haettu. Ehkä ne ovat pieniä verrattuna urheilun saamiin avustuksiin.

”Entinen paikallispoliitikko”: Kaupunginvaltuustossa on ”urheilupuolue” mutta ei ”kulttuuripuoluetta”.

Tästä haluamme puhua – Det här vill vi tala om

www.porvoo.fi/tasta-haluamme-puhua - www.borga.fi/det-har-vill-vi-tala-om

Nykyinen kaupunginhallituksen jäsen: Kyllä päättäjien joukossa on myös kulttuuriväkeä. Ja muistakaa, ensi vuonna on taas kuntavaalit – asettukaa ehdolle! Varsin uutena poliitikona olen ollut yllättynyt, kuinka yli puoluerajojen on löytynyt kulttuurin puolestapuhujia. On kyllä totta, että urheilulla on isoäänisempiä puolestapuhujia. SG:lle suoraan muistuttaisin, että Porvoon kaupungin kulttuuriohjelmassa on mainittu tavoite Taidemuseo/ARC-hankkeen toteuttamiseksi 2020-luvun lopulla. Ja lopuksi: vaikka tällä hetkellä ollaan toimeenpanemassa eräänlaista säästöohjelmaa [talouden tuottavuus- ja tasapainottamisohjelma], yleisesti on vallalla se mielipide, että (kulttuurin) avustuksista ei nyt leikata.

RL: Ruohonjuuritason kulttuuritoimintaan kaivattaisiin enemmän tukea ja sallivampaa asennetta - esimerkiksi sen suhteen, miten julkisia tiloja voisi käyttää tapahtumiin. Olen toki iloinen saaduista avustuksista. Pensselitehtaan puolesta [koska heidän edustajansa ei päässyt tänne paikalle]: oli todella harmillista, että Pensselitehdas joutui perumaan kauden ohjelman pienten teknis-byrokraattisten seikkojen takia, jotka eivät liittyneet mihinkään kriittisiin turvallisuustekijöihin tms.

SH: Haluan onnitella sekä Kulttuurilaivaa että Pensselitehdasta onnistuneesta toiminnasta: se on selvästi täyttänyt jonkin olemassa olleen aukon Porvoon tarjonnassa. Porvoossa kulttuuritilat ovat pääosin kolmannen sektorin hallinnassa (paitsi nyt kirjasto, joka on kulttuuritila myös); esimerkiksi kulttuuripalveluilla ei ole omia tiloja yhtä näyttelytilaa lukuun ottamatta. Tästä poikkeuksena Näsin kartano, joka on annettu määräaikaisesti tällaiseen käyttöön vuoden 2025 loppuun asti.

RL: Vielä tilojen käytöstä: Kulttuurilaivaa voi myös vuokrata, samoin Magnusborgia, jossa on hieno sali paljon tyhjillään. Tiloja siis on, mutta aina ei tarjontaa kohtaa kysyntää. Voisiko olla jokin paikka, missä kaikki tällainen tieto olisi saavutettavissa?

SG: Ainahan kulttuuri mainitaan strategioissa yms. Jos vedotaan säästöihin, siteeraisin entistä poliitikkoa: ”Aina on rahaa, jos vain on poliittista tahtoa.” Kulttuurilla on myös suuri brändiarvo. Esimerkiksi Edelfeltin maalausten saaminen nähtäville Porvoossa tuottaisi runsaasti euroja, maalausten aiheethan ovat paljolti Porvoosta. Miksi tätä ei hyödynnetä? On niitä kaupunkeja, ”joissa ei ollut mitään” [historiallista/kulttuuriperintöä], mutta nykyään tunnetaan jopa kansainvälisesti kulttuuripiireissä (esimerkkinä Kuhmo). Kulttuuri **tu**o rahaa, eikä ole vain kuluerä.

PS: [tällä kertaa poliitikkona, ei niinkään Nyken edustajana] Kuukauden sisällä meidän täytyy päättää Kokonniemen liikuntakeskushankkeesta, joka tulee maksamaan todella paljon. Toivottavasti seuraava satsaus suunnataan kulttuurille. ”Pankistahan sitä rahaa saa.”

Fasilitaattori [nauraen]: Tuo oli kai sellainen taiteilijan näkökulma.

Keskustelija 2: On pieniä paikkakuntia, joilta löytyy rahaa kulttuurille, eikä (vain) urheilulle.

Keskustelija 3: Taiteen tuottamisen ja harrastamisen tiloja pitäisi olla myös niille, joilla ”ei ole CV:tä”, eli eivät ole vielä tai tule koskaan olemaan taiteen ammattilaisia. Tarvitaan matan kynnyksen kulttuuritiloja.

Tästä haluamme puhua – Det här vill vi tala om

www.porvoo.fi/tasta-haluamme-puhua - www.borga.fi/det-har-vill-vi-tala-om

Keskustelija 4: Kokonniemessä on jo nyt monta valtavaa hallia, ja vielä rakennetaan lisää. Vertailun vuoksi: Porvoon talon remontoiminen maksaisi **vain** muutaman miljoonan.

Keskustelija 5: Olen tavallinen porvoolainen – tunnen Edelfeltin. Ehkä nyt viime vuosina on tehty valinta urheilun puolesta. Aina voi kuitenkin tehdä jotain, jos on intomieltä. Porvoon kulttuuriarvot pysyvät, mutta niitä ei sovi unohtaa. Kuka myy tätä ”brändiä” ulospäin, onko se kaupunki vai yritykset vai joku muu? Meillä on vastuu historiallisista rakennuksista. Hamari on portti merelle ja maailmalle; sieltä voi myös tulla tänne, ei vain lähtää.

SG: Lahti esimerkkinä pienehköstä kaupungista, jossa on satsattu sekä kulttuuriin että urheiluun. Siellä on mm. Sibelius-talo ja visuaalisten taiteiden museo Malva, Salpausselän ja muiden urheilukohteiden lisäksi. Porvoonkin pitäisi hyödyntää Edelfeltin taulujen aiheet nähtävyyksinä.

Keskustelija 5: Meillä on ne kaikki!

Fasilitaattori: Palaisin väitteeseen, että valtuustossa ei olisi kulttuurin puolestapuhujia. Oman kokemukseni mukaan niitä on, ainakin vaalien alla. Puhtaasti ”mutu”-pohjalta: ehkä kulttuuriväki äänestää ahkerammin kuin urheiluväki. Miksei tämä näy päätöksissä? Ehkä kyseessä on kohtaanto-ongelma: ei puhalleta samaan hiileen. Entä jos meillä olisi Porvoossa ”kulttuurin keskusjärjestö”, joka lobbaisi johdonmukaisesti ja yksimielisesti kulttuuriasioista?

PS: Olen muusikkona istunut monessa tällaisessa ”konklaavissa”, harvoin se on johtanut mihinkään. Poikkeuksena tästä se, mitä on tapahtunut vanhan studio 123:n tiloille. Ehkä kulttuuriväelle on tyypillistä kuppikuntaisuus. Rahaa kulttuurille on, mutta melko ison osan siitä haukkaavat museot, taidekoulu jne. SH ehkä osaa kertoa tarkemmin, kuinka suuren osan?

Fasilitaattori [SH:lle]: Osaako, suurin piirtein?

SH: Näin suoraan muistista olen hieman epävarma luvuista, mutta suurin piirtein: kulttuuripalveluiden 2,4 miljoonasta 1 miljoona on avustuksia, josta ison osan haukkaa museo. Se hän ei ole Porvoossa osa kaupungin organisaatiota, kuten monessa muussa kaupungissa, vaan yhdistys. Omasta budjetista suuri osa on henkilökustannuksia ja tilojen vuokria. Muisuttaisin Kulta ry:stä ja sen pääsihteerin Rosa Meriläisen sanoin: käykää vaalien alla haastattelemassa ehdokkaita, Porvoossa mm. taidemuseohankkeesta. Vaalit ovat ensi vuonna! Matalan kynnyksen tiloista: on monenlaisia tarpeita. Jotkut tarvitsevat työskentelytiloja ”vain omaan käyttöön” ja pitkäksi ajaksi, työpajatiloja voidaan tarvita viikonloppuisin, tapahtumiin yksitellen. Esimerkiksi yhdistysten tapaamisiin voi käyttää kirjaston kokoushuoneita, joita voi varata ilmaiseksi. Taidetehtaalla vuokrataan työtiloja. Täällä esitettiin hyvä idea, että käyttöön tarjottavista tiloista koottaisiin tiedot johonkin yhteen paikkaan.

RL: Miten Porvoossa suhtaudutaan tyhjiin liiketiloihin, voisiko niitä käyttää esimerkiksi pop up -tapahtumiin?

Tästä haluamme puhua – Det här vill vi tala om

www.porvoo.fi/tasta-haluamme-puhua - www.borga.fi/det-har-vill-vi-tala-om

Keskustelija 4: Olin aikanaan ”tulokas Valkeakoskelta”. Porvooseen tullessani ihmettelin: missä täällä on kaupunginteatteri? Missä taidehalli? Ihmettelen sitä vieläkin...

Urheilutoimijat ovat useimmiten joukkuepelaajia. Se taito usein puuttuu kulttuurialan toimijoilta. Rakennushankkeista: länsirannan Citymarketista päätettiin vuonna 2017, ja nyt vasta se alkaa toteutua kun taas on rakennusalan lama. On syytä asettaa tavoitteet korkealle: ”pellolla” [länsiranta] menestyvät suuret hankkeet, vaikka ennen vanhaan sanottiin, että siellä ”on liian vetelää rakentamiselle”. Taidemuseohanke kaatui edellisen kerran silloisen kaupunginjohtajan ”välistävetoon”; nyt on uusi tilaisuus, kun on uusi kaupunginjohtaja.

SG: Yleinen mielikuva kulttuuri-instituutioista (esim. ooppera) on usein se, että ”kaikki eivät ymmärrä”. Tästä ajatusmallista pitäisi päästä yli. Ajatellaan vaikka uusia museoita Helsingissä, jotka ovat hyvin monimuotoisia ja joissa on jokaiselle jotain.

Ehdotan taukojumppaa: nouskaa seisomaan kaikki, jotka ovat parin viime vuoden aikana käyneet Edelfeltin ateljeessa! [toimittajan arvio: yli puolet nousee]

Keskustelija 3: Mitä ovat matalan kynnyksen tilat? Omasta mielestäni hyviä esimerkkejä sellaisista ovat kirjasto, Dome Porvoo ja Näsin kartano. Ja millainen olisi tämä uusi ”keskusjärjestö”? Ehkä mieluummin tarvittaisiin jonkinlainen foorumi keskustelulle kuin jäykkä päätöksentekoeelin.

Fasilitaattori: Tarkoitin idealla nimenomaan jonkinlaista foorumia.

[Jatkaa:] Äänestäjäthän ovat poliitikon ”aurinko”, mutta yksittäisen äänestäjän voi helpommin sivuuttaa kuin järjestön tai järjestäytyneen foorumin äänen.

Taas ”mutu-pohjalta”: Porvoossa on paljon sekä kulttuurin tekijöitä että sen harrastajia (eli kuluttajia). Täältä on helppo mennä Helsinkiin kuluttamaan kulttuuria, mutta niin olisi sieltäkin helppo tulla tänne!

RL: Ensimmäinen reaktioni ideaan uudesta ”järjestöstä” oli: ”en ehdi, en jaksa, en lähde mukaan sen hallitukseen tms.” Jospa aloitettaisiin kevyemmin esimerkiksi sähköpostilistalla tms.?

Fasilitaattori: Ehkä se voisi olla jonkinlainen portaali? Jos verkossa olisi jokin foorumi (ei kuitenkaan esim. Facebookissa, kaikki eivät ole siellä!). Foorumin tehtävänä olisi erityisesti vaalien alla poliitikkoihin vaikuttaminen, muistuttaminen lupauksista, ”piiloutuvien” poliitikkojen herättely jne.

SG: Erittäin hyvä ja käytännöllinen idea! Vaikka itse olen puhunut paljon Taidemuseosta, muistettakoon myös kaikki muu: WSOY-talon tilat, kirjailijoiden kuvat ja vanhat kirjapainon laitteet; Tove Jansson... Miksi kaikki tämä Porvoon kulttuurihistorian potentiaali lojuu jossain eikä sitä hyödynnetä?

SH: Kiitos kirjastolle tämänkin keskustelun järjestämisestä! Heitän pallon takaisin: jatkaako näitä keskusteluja myös erillisrahoitettujen hankkeiden jälkeen? Voitaaisiinko tehdä yhteistyötä myös kulttuuripalveluiden kanssa näissä asioissa?

Tästä haluamme puhua – Det här vill vi tala om

www.porvoo.fi/tasta-haluamme-puhua - www.borga.fi/det-har-vill-vi-tala-om

[Toimittaja vastaa: erillinen hankerahoitus on syksyyn mennessä käytetty loppuun, mutta on ollut puhetta jatkosta jossain, ehkä suppeammassa muodossa, tahtotilaa löytyy. Ja kaupunginhallitus on suoraan pyytänyt raportointia näiden keskusteluiden tuloksista, erityisesti siitä, millaisia toiveita kaupungin toimintaa kohtaan on esitetty.]

SG: [Suoraan toimittajalle] Välitä tämä: valtuustolle olisi järjestettävä kulttuuriaiheinen iltakoulu! Asiantuntijoiksi ja alustajiksi ehdotan esimerkiksi Tuija Peltomaata (kulttuurin markkina-arvo) tai Merja Kukkosta (Taidemuseohanke).

MM: On muistutettava poliitikoille, että kulttuuri ei ole kuluerä vaan maksaa vähintään 1-2 -kertaisesti siihen sijoitetut eurot takaisin. Tämä on tutkittua tietoa. Ruohonjuuritason toiminta on hyvää. Aina ei ruunata rahaa, vaan tarvitaan 1) henkistä tukea ja 2) neuvontaa. Aiemmin mainittu foorumi voisi myös tarjota näitä ja toimia vertaistukena kulttuurialan toimijoille. Kulttuuriväen resurssit lähteä mihinkään uuteen ovat rajalliset, kun jo nyt ”revi-tään niin paljon selkänahasta”.

Olen puhunut Uusimaa-lehden Samu Karvolan kanssa Runeberg-palkinnon juhlallisuuksien kehittämisestä. Jospa ei keskityttäisikään vain Runebergin päivään, vaan järjestettäisiin Porvoon kirjallisuusfestivaali, 1-3 päiväinen, kansainvälinen kirjallisuustapahtuma. Siihen voisi liittyä työpajoja, keskusteluja yms. muiden vastaavien tapahtumien tapaan.

Fasilitaattori: On itse asiassa erikoista, ettei Porvoossa ole kirjallisuusfestivaalia, eikä kai koko itäisellä Uudellamaalla. Esimerkiksi Tammisaarella ja Vaasassa on omansa.

[Toimittaja muistuttaa, että kirjaston tapahtumakalenteri sisältää paljon kirjailijavierailuja, jotka ovat erittäin suosittuja.]

SG: Tapahtumien tuottaminen on iso urakka, rankkaa työtä, niihin tarvitaan useita toimijoita.

Fasilitaattori: Kulttuuritalo Grandilla on uusi toiminnanjohtaja, eikös hänkin ole maininnut kirjallisuusfestivaalin?

SH: Puhun nyt kollegani, kirjastopalveluiden johtajan puolesta: tämä on joskus maininnut unelmastaan, että Porvoossa olisi oma kirjallisuusfestivaali. SG on oikeassa, mitä tulee tapahtumajärjestämisen suureen työmäärään: esimerkiksi yksi täysipäiväinen työntekijä ei riitä vielä paljoonkaan, mutta sellainenkin vaatii jo paljon rahoitusta. Runeberg-viikkoa on pyritty uudistamaan; se vetää puoleensa myös ulkopaikkakuntalaisia, mutta kaikki porvoolaisetkaan eivät sitä vielä kovin hyvin tunne.

Keskustelija 6: Olen helsinkiläinen, joka käy hyvin usein Porvoossa, usein kulttuuritapahtumissa mutta muutenkin. Porvooseen on helppo ja kiva tulla. Yksi Porvoon pitkälti hyödyntämättömistä potentiaaleista on Vihtori Peltonen eli Johannes Linnankoski, ”Finnkungen”. Runebergin päivä on hankalaan aikaan vuodesta, kannattaisi järjestää enemmän ”hyvän sään aikaan”. Itse vierastan amerikkalaistyylisestä kulttuurin tuotteistamisesta. Johannes Linnankoski oli myös ”anarkisti”! Muuten olen sitä mieltä, että Porvoo pitäisi liittää HSL-alueeseen, niin tänne olisi vielä helpompi tulla, tämä tulisi osaksi pääkaupunkiseutua.

Tästä haluamme puhua – Det här vill vi tala om

www.porvoo.fi/tasta-haluamme-puhua - www.borga.fi/det-har-vill-vi-tala-om

Fasilitaattori [hetken hiljaisuuden jälkeen]: Jos tämä oli tässä, kiitos antoisasta keskustelusta! Ja käykää kirjailijapuistossa! [Toimittaja on mainostanut puistossa järjestettävää opastettua kävelyä ja teetarjoilua heti tämän tilaisuuden jälkeen.]

[keskustelu loppuu]